

יום הכיפורים בתורה

ויקרא כ"ג

כו וידבר ה' אל משה לאמר :

כז אך בעשור לחדש השביעי הזה יום הכפרים הוא מקרא קדש יהיה לכם ועניתם את-נפשתיכם והקרבתם אשה לה' : כח וכל-מלאכה לא תעשו בעצם היום הזה כי יום כפרים הוא לכפר עליכם לפני ה' אלהיכם : כט כי כל-הנפש אשר לא-תענה בעצם היום הזה ונכרתה מעמיה : ל וכל-הנפש אשר תעשה כל-מלאכה בעצם היום הזה והאבדתי את-הנפש ההוא מקרב עמה : לא כל-מלאכה לא תעשו חקת עולם לדתיתכם בכל משבתיכם : לב שבת שבתון הוא לכם ועניתם את-נפשתיכם בתשעה לחדש בערב מערב עד-ערב תשבתו שבתכם :

ויקרא ט"ז

כפוק זה מלאכת העבודה המיוחדת שצריך הכהן הגדול לעשות בשבת אקודש הקדשים. כסיום גילוי העבודה המיוחדת אשר ה' אלוקה, שעבודה זאת צריכה להיבצע פעם אחת בשנה :

כט והיתה לכם לחקת עולם בחדש השביעי בעשור לחדש תענו את-נפשתיכם וכל-מלאכה לא תעשו האזרח והגר הגר בתוכם : ל כי-ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו : לא שבת שבתון היא לכם ועניתם את-נפשתיכם חקת עולם : לב וכפר הכהן אשר-ימשח אתו ואשר ימלא את-ידו לכהן תחת אביו ולבש את-בגדי הבד בגדי הקדש : לג וכפר את-מקדש הקדש ואת-אהל מועד ואת-המזבח יכפר ועל הכהנים ועל-כל-עם הקהל יכפר : לד והיתה-זאת לכם לחקת עולם לכפר על-בני ישראל מכל-חטאתם אחת בשנה ... (מקור נוסף מופיע במדבר בפרשת פנחס.)

1. סמן בשני המקורות הללו את כל הביטויים מהשורש כ.פ.ר.

מה משמעות שורש זה? _____

2. על פי ויקרא כ"ג- מי מכפר על מה ביום הכיפורים?

3. על פי ויקרא ט"ז - מי שותף לתהליך הכפרה? נבדוק :

א. את פסוק ל' צריך לקרוא על פי הפיסוק הבא :

ל כי-ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם, מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו.

ב. מה אתה לומד מפסוק זה על הכפרה של יום הכיפורים? _____

ג. בזמן שיש מקדש ועבודת המקדש מתקנת. מה נוסף בעניין הכפרה שאין לנו היום?

ברכת קדושת היום ביום הכיפורים

אתה בחרתנו מכל העמים, אהבת אותנו ורצית בנו, ורוממתנו מכל הלשונות וקדשתנו
במצותיך, וקרבתנו מלכנו לעבודתך ושמך הגדול והקדוש עלינו קראת: ותתן לנו ה' אלהינו
באהבה את יום צום הכפורים הזה למחילה ולסליחה ולכפרה ולמחל בו את כל עונותינו
מקרא קדש זכר ליציאת מצרים:

אלהינו ואלהי אבותינו, יעלה ויבוא, ויגיע, ויראה, וירצה, וישמע, ויפקד, ויזכר, זכרוננו ופקדוננו, וזכרון
אבותינו, וזכרון משיח בן דוד עבדך, וזכרון ירושלים עיר קדשך, וזכרון כל עמך בית ישראל לפניך,
לפליטה לטובה, לחן ולחסד ולרחמים לחיים ולשלום ביום צום הכפורים הזה: זכרנו ה' אלהינו בו
לטובה, ופקדנו בו לברכה, והושיענו בו לחיים טובים, ובדבר ישועה ורחמים חוס וחסנו, ורחם עלינו
והושיענו, כי אליך עינינו, כי אל מלך חנון ורחום אתה:

אלהינו ואלהי אבותינו מחל לעונותינו ביום צום הכפורים הזה, מחה והעבר פשעינו וחטאתינו מנגד עיניך,
כאמור אנכי אנכי הוא מוחה פשעיך למעני וחטאתיך לא אזכר:

ונאמר, מחיתי כעב פשעיך וכענן חטאתיך שובה אלי כי גאלתיך:

ונאמר, כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם, מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו:

קדשנו במצותיך ותן חלקנו בתורתך, שבענו מטובך ושמחנו בישועתך, וטהר לבנו לעבדך באמת, כי אתה
סלחן לישראל ומחלן לשבטי ישראל בכל דור ודור ומפלעדיך אין לנו מלך מוחל וסולח: ברוך אתה ה' מלך

מוחל וסולח לעונותינו ולעונות עמו בית ישראל ומעביר אשמותינו בכל שנה ושנה, מלך על כל הארץ

מקדש ישראל ויום צום הכפורים:

לפניך חלקים מתוך ברכת קדושת היום שבתפילת

העמידה של יום הכיפורים.

1. קרא היטב את החלקים באותיות הגדולות, והשב:

מה תפקידו של יום הכיפורים? _____

2. הדגש לאורך הברכה את כל הביטויים שמשמעותם
קשורה לסליחה.

3. מה אנו צריכים לעשות בכדי שה' אכן יסלח לנו על
חטאינו? _____

4. איזה שלב הכרחי משלבי התשובה צריך להיעשות על
ידי דיבור בפה? _____

הוידוי

הלכות תשובה פרק א

א, כל המצוות שבתורה, בין עשה בין לא תעשה--
אם עבר אדם על אחת מהן, בין בזדון בין בשגגה--
כשנעשה תשובה ונשוב מחטאו, חזב להתודות לפני
האל ברוך הוא: שִׁנְאַתִּי אוֹ-אֵשׁ כִּי נַעֲשֶׂה
מִכָּל-חַטֹּאת הָאֵדָם... וְהַתְּוֹדוֹ, אֶת-חַטֹּאתֶם אֲשֶׁר
עָשִׂיתִי (במדבר ה-ו), זה ודוי דברים. וודוי זה מצות
עשה.

ב, כיצד מתודה--אומר אָנָּה ה' חטאתי עויתי
פשעתי לפניך, ועשיתי כך וכך, והרי נחמתי ובשתי
במעשי, ולעולם איני חוזר לדבר זה. זה הוא עיקרו
של ודוי; וכל המרבה להתודות ולהאריך בענין זה,
הרי זה משבח.

ג, וכן בעלי חטאות ואשמות--בעת שמביאין
קרבתיהם על שגגתן או על זדון, אין מתכפר להן
בקרבנם, עד שנעשו תשובה, ויתודו ודוי
דברים: שִׁנְאַתִּי אוֹ-אֵשׁ חַטֹּאת, עָלֵיהֶם
(ויקרא ה, ח).

מה זה אומר להתוודות?

מדוע כל כך חשוב כשחוזרים בתשובה להתוודות?

ביום הכיפורים בכל אחת מתפילות העמידה ובחזרת

הש"ץ אומרים וידוי שחכמים ניסחו עבורנו.

עוד בתפילת מנחה שבערב יום הכיפורים אומרים

פעם ראשונה וידוי.

בתפילת ערבית - _____

בתפילת שחרית- _____

בתפילת מוסף - _____

בתפילת מנחה - _____

בתפילת נעילה - _____

בסך הכל אומרים במהלך יום הכיפורים

_____ וידויים.

בהקדמה לוידוי אומרים את המשפטים הבאים:

בנוסח ספרד ואשכנז:

אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, תָּבוֹא לִפְנֵיךָ תִּפְלָתָנוּ, וְאַל

תתעלם מתחנונתנו, שאין אנו עזי פנים וקשי ערף

לומר לפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו צדיקים אנחנו

ולא חטאנו, אבל אנחנו ואבותינו חטאנו:

בנוסח עדות המזרח:

אָנָּה ה' אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. תָּבֹא לִפְנֵיךָ תִּפְלָתָנוּ.

וְאַל תִּתְעַלֵּם מִלִּפְנֵינוּ מִתְחַנְּנֵנוּ. שְׂאִין אֲנַחְנוּ עֲזִי פָּנִים

וקשה ערף לומר לפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו

צדיקים אנחנו ולא חטאנו. אבל חטאנו. עוינו.

פשענו. אנחנו ואבותינו ואנשי ביתנו:

נסביר בלשוננו את המשפטים הללו:

עיינ בוידיים בנוסח בו את מתפללת (בעמודים

הבאים) ושימם לב כיצד הם בנויים:

בהתחלה:

בהמשך:

לשם מה כל הפירוט בוידיים?

שים לב: מה ההבדל בין מבנה הוידיים בנוסחים

השונים?

וידוי בתפילת יום הכיפורים - נוסח ספרד ואשכנז

אלהינו ואלהי אבותינו, תבוא לפניך תפלתנו, ואל
תתעלם מתחנונתנו, שאין אנו עצי פנים וקשי ערף
לומר לפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו צדיקים אנו
ולא חטאנו, אבל אנו ואלהינו חטאנו:
אשמנו, בגדנו, גזלנו, דברנו דפי:
העונו, והרשענו, זדנו, חמסנו, טפלנו שקר:
יעצנו רע, כזבנו, לצנו, מרדנו, נאצנו, סררנו, עונו,
פשענו, צררנו, קשינו ערף:
רשענו, שחתנו, תעבנו, תעינו, תעתענו:
סרנו ממצותיך וממשפט־ך הטובים ולא שוה לנו,
ואתה צדיק על כל האל והאלה כי אמת עשית ואנו
הרשענו:
מה נאמר לפניך יושב מרום, ומה נספר לפניך שוכן
שחקים, הלא כל הנסתרות והנגלות אתה יודע:
אתה יודע רזי עולם, ותעלומות סתרי כל חי, אתה
חופש כל חדרי בטן ובוהן כליות ולב, אין דבר נעלם
ממך ואין נסתר מנגד עיניך: ובכן יהי רצון מלפניך ה'
אלהינו ואלהי אבותינו שתכפר לנו על כל חטאתינו,
ותסלח לנו על כל עונותינו, ותמחל לנו על כל פשעינו:
על חטא שחטאנו לפניך באנס ובצרון:
ועל חטא שחטאנו לפניך באמוץ הלב:
על חטא שחטאנו לפניך בבלי דעת:
ועל חטא שחטאנו לפניך בבטוי שפתים:
על חטא שחטאנו לפניך בגלוי ובסתר:
ועל חטא שחטאנו לפניך בגלוי עריות:
על חטא שחטאנו לפניך בדבור פה:
ועל חטא שחטאנו לפניך בדעת ובמרמה:
על חטא שחטאנו לפניך בהרהור הלב:
ועל חטא שחטאנו לפניך בהונאת רע:
על חטא שחטאנו לפניך בודוי פה:
ועל חטא שחטאנו לפניך בועידת זנות:
על חטא שחטאנו לפניך בזדון ובשגגה:
ועל חטא שחטאנו לפניך בזלזול הורים ומורים:
על חטא שחטאנו לפניך בחזק גיד:
ועל חטא שחטאנו לפניך בחלול השם:
על חטא שחטאנו לפניך בטפשות פה:
ועל חטא שחטאנו לפניך בטמאת שפתים:

על חטא שחטאנו לפניך ביצר הרע:
ועל חטא שחטאנו לפניך ביוצאים ובלא יודעים:
ועל כלם אלוה סליחות, סלח לנו, מחל לנו, כפר לנו:
על חטא שחטאנו לפניך בכפת שחד:
ועל חטא שחטאנו לפניך בכחש ובכזב:
על חטא שחטאנו לפניך בלשון הרע:
ועל חטא שחטאנו לפניך בלצון:
על חטא שחטאנו לפניך במשא ובמתן:
ועל חטא שחטאנו לפניך במאכל ובמשקה:
על חטא שחטאנו לפניך בנפש ובמרבית:
ועל חטא שחטאנו לפניך בנטיית גרון:
על חטא שחטאנו לפניך בשקור עין:
ועל חטא שחטאנו לפניך בשית שפתותינו:
על חטא שחטאנו לפניך בעינים רמות:
ועל חטא שחטאנו לפניך בעזות מצח:
ועל כלם אלוה סליחות, סלח לנו, מחל לנו, כפר לנו:
על חטא שחטאנו לפניך בפריקת על:
ועל חטא שחטאנו לפניך בפלילות:
על חטא שחטאנו לפניך בצדית רע:
ועל חטא שחטאנו לפניך בצרות עין:
על חטא שחטאנו לפניך בקלות ראש:
ועל חטא שחטאנו לפניך בקשיות ערף:
על חטא שחטאנו לפניך בריצת רגלים להרע:
ועל חטא שחטאנו לפניך ברכילות:
על חטא שחטאנו לפניך בשבועת שוא:
ועל חטא שחטאנו לפניך בשנאת חנם:
על חטא שחטאנו לפניך בתשומת יד:
ועל חטא שחטאנו לפניך בתמהון לבב:
ועל כלם אלוה סליחות, סלח לנו, מחל לנו, כפר לנו:
ועל חטאים שאנו חזבים עליהם עולח:
ועל חטאים שאנו חזבים עליהם חטאת:
ועל חטאים שאנו חזבים עליהם קרבן עולה ויורד:
ועל חטאים שאנו חזבים עליהם אשם ודאי ותלוי:
ועל חטאים שאנו חזבים עליהם מפת מרדות:
ועל חטאים שאנו חזבים עליהם מלקות ארבעים:
ועל חטאים שאנו חזבים עליהם מיתה בידי שמים:

(המשך בעמ' הבא)

ועל חטאים שאנו חייבים עליהם פרת וערירי :

ועל חטאים שאנו חייבים עליהם ארבע מיתות בית

דין : סקילה, שרפה, הרג, וחנוק :

על מצות עשה ועל מצות לא תעשה, בין שיש בה קום עשה ובין שאין בה קום עשה, את הגלויים לנו ואת שאינם גלויים לנו, את הגלויים לנו כבר אמרנום לפניך והודינו לך עליהם, ואת שאינם גלויים לנו לפניך הם גלויים וידועים, בדרך שנקאמר הנסתרת לה' אלהינו והנגלת לנו ולבנינו עד עולם לעשות את

וידוי בתפילת יום הכיפורים - נוסח עדות

המזרח

אנא ה' אלהינו ואלהי אבותינו. תבא לפניך תפלתנו. ואל תתעלם מלכנו מתחנונתנו. שאין אנו עושי פנים וקשה ערף לומר לפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו צדיקים אנו ולא חטאנו. אבל חטאנו. עונו.

פשענו. אנו ואלהינו ואנשי ביתנו :

אשמונו. בגדנו. גזלנו. דברנו דפי ולשון הרע. העונו.

והרשענו. זדנו. חמסנו. טפלנו שקר ומרמה. יעצנו

עצות רעות. כזבנו. פסענו. לצנו. מרדנו. מרינו דברך.

נאצנו. נאפנו. סרנו. עונו. פשענו. פגמנו. צרנו.

צערנו אב ואם. קשינו ערף. רשענו. שחתנו. תעבנו.

תעינו ותעתענו.

וסרנו ממצותיך וממשפטך הטובים ולא שנה לנו.

ואתה צדיק על כל הבא עלינו. כי אמת עשית. ואנו

הרשענו :

מה נאמר לפניך יושב יושב מרום ומה נספר לפניך

שוכן שחקים. הלא כל הנסתר והנגלה אתה יודע.

אתה יודע רזי עולם. ותעלומות סתרי כל חי. אתה

חופש כל חדרי בטן רואה כליות ולב. אין דבר נעלם

מך, ואין נסתר מנגד עיניך :

יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו, שתמחל

לנו את כל חטאתינו. ותכפר לנו את כל עונותינו.

ותמחל ותסלח לכל פשענו :

על חטא שחטאנו לפניך באנו :

על חטא שחטאנו לפניך בכלי דעת :

על חטא שחטאנו לפניך בגלוי עריות :

על חטא שחטאנו לפניך בידעת ובמרמה :

כל דברי התורה הזאת :

כי אתה סלחן לישראל ומחלן לשבטי ישראל בכל דור

ודור, ומבלעדיך אין לנו מלך מוחל וסולח : אלהי, עד

שלא נוצרתי איני כדאי, ועכשיו שנוצרתי פאלו לא

נוצרתי, עפר אני בחיי קל וחמר במיתתי, הרי אני

לפניך ככלי מלא בושה וכלמה :

יהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי שלא אחטא

עוד, ומה שחטאתי לפניך מחק ברחמיך הרבים, אבל

לא על ידי יסורים וחללים רעים :

על חטא שחטאנו לפניך בהרהור הלב :

על חטא שחטאנו לפניך בודוי פה :

על חטא שחטאנו לפניך בדיון :

על חטא שחטאנו לפניך בחזק יד :

על חטא שחטאנו לפניך בטמאת שפתיים :

על חטא שחטאנו לפניך בנצר הרע :

על חטא שחטאנו לפניך בידועים ובלא יודעים :

על חטא שחטאנו לפניך בכחש ובכזב :

על חטא שחטאנו לפניך בלשון הרע :

על חטא שחטאנו לפניך במראית העין :

על חטא שחטאנו לפניך בנשך ובמרבית :

על חטא שחטאנו לפניך בשחית שפתותינו :

על חטא שחטאנו לפניך בסתר :

על חטא שחטאנו לפניך בעינים רמות :

על חטא שחטאנו לפניך בפתחון פה :

על חטא שחטאנו לפניך בצעדי רגלים להרע :

על חטא שחטאנו לפניך בקפיצת יד :

על חטא שחטאנו לפניך ברצון :

על חטא שחטאנו לפניך בשגגה :

על חטא שחטאנו לפניך בשומונת יד :

על חטא שחטאנו לפניך בתמהון לבב :

על חטא שחטאנו לפניך בשנאת חנם :

על חטא שחטאנו לפניך בגללים ממחרות לרוץ

לרעה :

על חטא שחטאנו לפניך בכילות :

על חטא שחטאנו לפניך בקשוי ערף :

על חטא שחטאנו לפניך בצואר עתק :

(המשך בעמ' הבא.)

על חטא שחטאנו לפניך בפריקת על :
 על חטא שחטאנו לפניך בעזות מצח :
 על חטא שחטאנו לפניך בסקור עין :
 על חטא שחטאנו לפניך בנטית גרון :
 על חטא שחטאנו לפניך במשא ומתן :
 על חטא שחטאנו לפניך בלשון תרמית :
 על חטא שחטאנו לפניך בכניסה שלא לשם שמים :
 על חטא שחטאנו לפניך ביוהרא :
 על חטא שחטאנו לפניך בטמאת רעיון :
 על חטא שחטאנו לפניך בחלול השם :
 על חטא שחטאנו לפניך בזלזול הורים ומורים :
 על חטא שחטאנו לפניך בויעוד עברה :
 על חטא שחטאנו לפניך בהוצאת דבה :
 על חטא שחטאנו לפניך בדברים בטלים :
 על חטא שחטאנו לפניך בגאווה ובוז :
 על חטא שחטאנו לפניך בגלגול זה ובגלגולים
 אחרים :
 על חטא שחטאנו לפניך בבטוי שפתים :
 על חטא שחטאנו לפניך באכילת אסור :
 על חטא שחטאנו לפניך במאמתי וארבעים ושמונה
 אברים ושלש מאות וששים וחמשה גידים של גופנו
 ונפשנו ורוחנו ונשמתנו ונשמה לנשמתנו :
 על חטא שחטאנו לפניך שגרמנו פגם ומום במאמתי
 וארבעים ושמונה אברים ושלש מאות וששים
 וחמשה גידים של אחרים ובגופם ונפשם ורוחם
 ונשמתם ונשמה לנשמתם : על חטאים שאנחנו
 חזבים עליהם על בטול מצות עשה : על חטאים
 שאנחנו חזבים עליהם על לאו הנתק לעשה :
 על חטאים שאנחנו חזבים עליהם על לאו שאין בו
 מעשה : על חטאים שאנחנו חזבים עליהם עלה :
 על חטאים שאנחנו חזבים עליהם חטאת :
 על חטאים שאנחנו חזבים עליהם קרבן עולה ויורד :

על חטאים שאנחנו חזבים עליהם אשם תלוי ואשם
 ודאי : על חטאים שאנחנו חזבים עליהם מפת
 מרדות : על חטאים שאנחנו חזבים עליהם מלקות
 ארבעים : על חטאים שאנחנו חזבים עליהם מיתה
 בידי שמים : על חטאים שאנחנו חזבים עליהם
 מיתות משנות : על חטאים שאנחנו חזבים עליהם
 פרת וצרירי : על חטאים שאנחנו חזבים עליהם
 גלגול בדומם וצומח וחי בלתי מדבר. וחי מדבר :
 על חטאים שאנחנו חזבים עליהם כל מיני יסורים :
 על חטאים שאנחנו חזבים עליהם כל מיני עונשים :
 על חטאים שאנחנו חזבים עליהם ארבע מיתות בית
 דין : סקילה, שרפה, הרג וחנוק. על מצות עשה. ועל
 מצות לא תעשה. בין שיש בם קום עשה. ובין שאין
 בם קום עשה. בין שגלויים לנו. ובין שאינם גלויים
 לנו. את שגלויים לנו כבר אמרנום לפניך ה' אלהינו
 ואלהי אבותינו, והודינו לך עליהם. ואת שאינם
 גלויים לנו, הם גלויים וידועים לפניך, כי הכל גלוי
 וצפוי לפניך ה' אלהינו. כמו שנאמר :
 הנסתרת לה' אלהינו. והנגלת לנו ולבנינו עד עולם
 לעשות את כל דברי התורה הזאת :
 כי אתה סולחן לישראל ומוחלן לשבטי ישראל.
 ומבליעדיך אין לנו מלך מוחל וסולח :
 אלהי. עד שלא נוצרתי איני כדאי, ועכשו שנוצרתי
 כאלו לא נוצרתי. עפר אני בחי, קל וחמר במיתתי.
 הרי אני לפניך ה' אלהי ואלהי אבותי, ככלי מלא
 בושה וכלמה :
 וצריך הייתי לומר שוב לא אעשה, לולא כי יגדתי
 מהיצר הרע כי הוא מאש ואני בשר ודם ולא אוכל
 לו, ואז הייתי מוסיף על חטאתי פשע. אבל :
 יהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי, שלא אחטא
 עוד. ומה שחטאתי לפניך מחק ברחמיך הרבים, אבל
 לא על ידי יסורין וחולאים רעים :